

AZ EMBER

GÖNDÖR FERENC POLITIKAI HETILAPJA

Fl 884

Katonák gyilkosai

Terstyánszky

Szilágyi Lajos, a Hinterland
vezérkari főnöke

Rhemen főkormányzó, Mici
kisasszony és Kerchnave
ezredes gazságai és lopá-
sai Szerbiában

Hogyan akarta leverni Mol-
nár altábornagy a pesti
forradalmat?

Mit műveltek az Üllői-ut-
lakonyában a beteg kato-
nákkal?

Nagy Béla, rokkant-kor-
mánybiztos

Friedrich államtitkár és a fémközpont

Fülszám jék le Szemeré Miklóst
Szurmay és társai — Károlyi
Imre gróf — A Nemzeti
Színház forradalma — Sze-
rén I — A Budapesti Hírlap
— A bolsevikok ellen stb.

Egy szám ára 1 korona

URÁNIA SZINHÁZ

RÁKÓCZI-UT **21** Előadások kezdete d. n.
6, 1/2, 8 és 1/2 10 órákor

*A negysikerű
n j másor!*

DÉLI HIRLAP

Lázár Miklós napilapja, Egyes szám ára 12 fill.

Előfizetési ára:

Egész évre ... 30.— korona
Félévre ... 15.— korona
Negyedévre ... 7.50 korona

A belváros legelőkelőbb
mozgóképszínháza

A CORSO

Starfilm

Nebántsvirág

Starfilm

Az előadások 5 és 9 órákor kezdődnek.

Hervé operettje 6 felvonásban. Filmreírta Pakols J. szef.
Rendezte Hintner Cornelius. Címzerepben Leth Illa.

KÖZTARSASAGI ALKOTMANYT
KÖZÜL AZ ESZTENDŐ szenzációs
októberi kötete, mely hiteles fordítás-
ban mutatja be az orosz föderatív szov-
jetköz társaság alapvető okmányát. Az
októberi Esztendő közel 200 oldalas ha-
talmos könyv. Ára 3 korona 50 fillér.

ZSOLDOS TANINTÉZET

A legjobb
sikerrel
készít elő
m a g á n-
vizsgákra

Budapest, VII., Dohány-u. 84

Telefon 32-40

MOZGÓKÉP- OTTHON

TERÉZ-KÖRUT 28 TELEFON 144-98

Az előadások 6 és 9 órákor kezdődnek

A piszkos pénz

Amerikai dr. ma 6 felvonásban

Sárány

Dráma 4 felvonásban A főse-
repen Susanne Grandais

Csász. és kir.
udv. szállító

Sternberg

hangszergyár
zongoratermel

Budapest, Rákóczi-ut 60

Csász. és kir.
udv. szállító

Azért mégis csak béke van,

akármilyen zord is egyébként a látóhatár. Azért mégis csak vége van a háborúnak és nem mészárolják egymást az emberek és nem fagynak bele a lövészárkokba a családapák és nincs robbanó gránát és emberhust marcangoló srapnel és nincs drótsövény és tengeralattjáró és repülőgépről sem ruhog alá a halál. Ezméljünk már föl, törjön már ki belőlünk hangosan az örömujjongás, hogy a világháborúnak mégis csak vége van. Nagy öröm, nagy boldogság és nagy fölszabadulás ez, még akkor is, ha ellenséges hadseregek tépik föl az ország testét. Vége van a háborúnak, béke van, és meglátják, hogy hamarosan földerül a most oly igen felhős égbolt is. Hogyha mostani ellenségeink megismernek bennünket, egészen bizonyos, hogy más véleményvel lesznek Magyarországról és a magyarokról, akik kiszabadulva a német és osztrák iga és a magyar mánásuralom alól, mindenképpen méltók arra, hogy a szabad és önálló népek társadalmában elhelyezkedjenek. Ezt bizonyára meg fogják tanulni a franciák, az angolok, az amerikaiak és meg fogják tanulni azok a nemzetek és nemzetiségek is, amelyek most az élettünkre törnek. Egészen bizonyos, hogy már dereng és Magyarország földarabolása nem az a komoly veszedelem, aminek még néhány héttel ezelőtt tartották. A csehtót egyezmény állítólag már készen van, de majd csak meg fogunk mi még egyezni a szerbekkel és románokkal is, kibékülünk és meg egyezünk mindenkivel. A világ összes imperialistái megbuktak utóvégre és a hódítás épp olyan jogtalan az entente részéről, mint

amilyen jogtalan és barbár dolog volt német részről. Károlyi Mihály, Garami Ernő és Kunfi Zsigmond bizonyára azért vállalkoztak az ország kormányzására, mert az igazi népuralmat, őszinte demokráciát és a népekkel való tökéletes testvéri szolidaritást akarják megteremteni. A népkormány igazi és hamisítatlan népuralmat épít föl és ebben a szellemben és ebben a levegőben testvérekként köszönhetnek bennünket a szabad nemzetek. És utóvégre a háborúnak mégis csak vége és mégis csak béke van . . .

(G. F.)

A cenzura nem engedte meg,

hogy *Az Ember* első számában megírjuk a programmunkat. Az olvasó tán még emlékszik rá, hogy az első szám vezető helyén két sorban jeleztük, hogy a cenzura első cikkünk közlését megtiltotta. Azóta csak néhány hét telt el, de ezalatt a rövid idő alatt megváltozott az egész világ. És most, hogy *Az Ember* tizedik számát bocsájtjuk utra, szabad tán hivatkoznunk arra, hogy a közönség ma már egészen jól tudja a mi programmunkat. *Az Ember* idáig megjelent számaiból markánsan kirajzolódtak a mi törekvéseink és céljaink. Nem akarunk mást, mint a szabad, önálló, független Magyarországot igazi szabadságot, egyenlőséget és jogot mindenki számára. Minden erőnkkel megvédelmezzük a gyöngéket a hatalmasok ellen és nekünk valóban jogunk van elmondani azt, hogy mindenkiről minden közérdekű dolgot megírunk.

Aki azt hiszi, hogy ilyen puritán irányu organumnak létjogosultsága

és jelentősége van, az támogasson bennünket és fizessen elő *Az Emberre*. Amikor ezt a felhívást intézzük azokhoz, akik velünk együtt éreznek, őszintén utalunk arra, hogy mi valóban rá vagyunk szorulva az előfizetőkre, mert nincsen semmi néven nevezendő más jövedelmünk, mint az olvasóközönség támogatása. Kérünk tehát mindenkiket, aki hívünk és barátunk, hogy ismerősei körében terjessze szeretettel *Az Embert*. Lapunk mai számához előfizetési gyűjtőívet mellékelünk és kérjük minden előfizetőnk arra, hogy a mellékelt előfizetési iv felhasználásával néhány új előfizetőt szerezzen lapunknak. Az íveket aláírással, a cím pontos megjelölésével és lehetőleg az előfizetési díjjal együtt kérjük legkésőbb december hó 15-ig beküldeni *Az Ember* kiadó hivatalába (Budapest, Izabella-utca 66.). Előfizetési árak: egész évre 50 K, félévre 25 K, negyedévre 12 korona 50 f.

„A TŐZSDE KITÜNŐEN MŰKÖDÖTT...” A most napvilágra került bajor külpolitikai akták megdöbbentő képét tárták fel előttünk annak, amit 1914-ben koronás fők és mindenfajta eszközök a világháború kegyetlen és konok előkészítése érdekében műveltek. A napisajtónak a bankvilághoz közel eső része természetesen nem méltatta kellőképpen a bajor indiszkrécio egyes részleteit, bennünket azonban mégis megütött a közzétett irományokban egy mondat: „Adott jelle a bécsi, budapesti és berlini tőzsde is kitünően működött közre”, hogy ez országok népessége ne sejtse a küszöbön levő háborút... Ez megdermesztő leleplezés. Hát a tőzsde is, a gazdasági helyzet ugynevezett tükré is fölhasználható volt arra a rémitő hazugság-arzenálisra, amelynek fegyverei feltartóztatlanul sodorták a világot a vérzőn felél. Ugyanakkor, amidőn Ferenc József Ischlbe, Vilmos császár a norvég vidékre utazott, s a vezérkari főnökök vadászni mentek (el kell olvasni, hogyan kommentálta ezeket a körülményeket akkor a közös külügyminiszter budapesti sajtója), ismeretlen kezek a budapesti tőzsdén is *áremelkedést* csináltak és sok

papírt sóztak drágán a gyanútlan publikum nyakába. Alig pár nappal a háború kezdete és a tőzsde bezárása előtt Budapestén is akadtak nagyon jól értesült, lelketlen fezőrök, aláváló bankárok és más pénzügyi kondottierik, akik a tőzsde ármozgalmával hozzájárultak a közvélemény megtévesztéséhez, nehogy egészséges gazdasági ellenhatás tiltakozók a háború megindításának szándékát ellen! Egy tőzsdei lanyhaság, vagy pláne pánik, még ha csupán Budapestén tört volna is ki, jobb belátásra szoríthatna volna az intéző köröket. Ehelyett a kifakadni készülő kráter fölött táncolva, hamis optimizmussal csallalta önmagát. Hogy a berlini és a bécsi tőzsde fezőrjei császári felhívásra mit műveltek a nép félrevezetése érdekében, az amaz országok gazdasági közvéleményére tartozik. Bannunket közelebből a budapesti pénzpiac matadorjai, Krausz Simonjai, Lánoszy Leóéi érdekelnek, ezeket hívjuk tetemre a monarchia két millió halottjának hullája fölött, s megkérdezzük tőlük, hogy kik voltak azok, akik *berlini írtásra* játszották le a budapesti tőzsdén a világháborút? Krausz Simon és társai okvetlenül tudják, hogy a bajor tőzsde vonatkozó bajor külügyi megjegyzést, hogy „a tőzsde jól működött”, kik érdemelték ki retentő munkájukkal. De ezt nemcsak mi kérdezzük. Meg kell kérdeznie és tudnia ezt a kormánynak is, mert a bankvilággal szövetező titkos diplomáciáról le kell rántani a leplet. Mondják, hogy a Konsten-féle kémrendszer és a saját háborús uszítását is a nagytőke irányította és finanszírozta. Várjuk az erre vonatkozó akták mielőbbi közzétételét, s az itt felfedezett hűnösökkel éppen úgy le kell számolni, mint a „nagyfőhadiszállás” többi eszközeivel. S. G.

A HADÜGYMINISZTER urnak bizonyára nincs tudomása arról, hogy a minisztérium ügyosztályaiban és csoportjaiban még mindig grasszálnak egyes urak, akik nem tudnak kivetközni militarista gondolkozásmódjukból és a forradalom előtti becselen katonai rendszer szellemét át óhajtkák csempészni az új korszakba. Ez a társaság még ma is megkülönböztetést óhajt tenni aktív és tartalékos közt és hivatalos stílusát aszerint idomítja beszéd közben előző kenyre, vagy gorombára, tegezésre vagy magázásra, hogy az előtte álló és felvilágosítást kérő katonatiszt hivatásosan üzi-e ezt a mesterséget, vagy sem? Más szóval az oda beosztott aranycsillagos és pléhgalléros urak a legudvariatlanabb

módon, sőt igen gyakran egyenesen górombán bánnak a tartalékosokkal. A leghatározottabban tiltakozunk minden törekvés ellen, amely az elmult ember-író-korszak szellemét újból fel akarja idézni. Tessék tudomásul venni, hogy — bármennyire sajnálják egyes urak — vége van a háborúnak és tessék alkalmazkodni az új rendhez. Aki nem akarja ezt megtanulni, az — mehet!

Friedrich államtitkár és a Fémközpont

Két héttel ezelőtt rövid kommunikét közöltek a lapok, hogy a kormány valami Vig Géza nevű urat a Fémközpont kormánybiztosává nevezett ki. Néhány nap múlva a kormány félhivatalosa, a „Politikai Híradó” alapján újabb közlemény jelent meg az ujságokban, amely szerint Vig Géza kormánybiztosi kinevezésének híre téves. Körülbelül egy héttig nem szerepelt Vig ur, aztán megint azt olvastuk róla, hogy lemondott kormánybiztosi állásáról, mert időközben a Fémközpont ügyei teljesen rendbejöttek. Rejtély, hogy miképpen tudott Vig kormánybiztos állásáról lemondani, ha ki sem nevezték, még nagyobb rejtély, viszont, hogy mért cáfolták meg kinevezését, ha tényleg kinevezték? legnagyobb rejtély azonban az, hogy mért nevezték ki és ki nevezte ki Vig Gézát kormánybiztossá?

A fémközponti kormánybiztos különös szereplését és az ezzel kapcsolatos egyéb körülményeket érdekesen világítja meg egy beadvány, amelyet P. Abrahám Dezső államtitkár útján intézett a Fémközpont elleni vizsgálat lefolytatására delegált bizottság egyik tagja Garami kereskedelmi miniszterhez.

A beadvány mindenekelőtt ismerteti az ügy előzményeit, amelyeket különben Garami igen jól ismer, hiszen éppen a Népszavában jelent meg az a cikksorozat, amely a Fémközpont visszaéléseiről

és súlyos szabálytalanságairól leírta a leplet. A Népszava cikkei alapján vizsgálat indult meg és a visszaélések felderítésére kiküldött bizottság a cikksorozatban foglalt vádakat pontról-pontra megállapította. A panamista Szerényi minisztersége alatt azonban a Fémközpont vezetősége: Asbóth Emil elnök és Loósy Viktor József vezérigazgató, továbbá az igazgatóságban tulnyomólag képviselt befolyásos fémkereskedő-cégek, a Klein A. M., a Deutsch Ignác és Fiai, a Leimdorfer és Vig, stb. el tudta intézni, hogy dacára a befejezett vizsgálatnak, nem került sor a Fémközpont rég megérdemelt szétrebbsztására. Mikor a forradalom után az új rezsim emberei vették át az ügyek intézését, azt lehetett várni, hogy — teljesen befejezett vizsgálatról lévén szó — végre nyilvánosságra hozzák a vizsgálat adatait és a legsürgősebben felelősségre vonják a központ vezetőségét. Sajnos, egyik eset sem következett be, ellenkezőleg két olyan intézkedés is történt, amely azt mutatja, hogy valakinek érdeke a Fémközpont ellen lefolytatott vizsgálat eredményeit meghiusítani.

Erre mutat elsősorban Vig Géza kormánybiztosi kinevezése. Vig kormánybiztos ugyanis beltagja a Leimdorfer és Vig cégnek, amely egyik alvállalkozója volt a Fémközpontnak. A vizsgálat különösen az alvállalkozó-konzorcium üzletemeit derítette fel, ennél fogva Vig Géza, mint kormánybiztos abba a helyzetbe került, hogy felelősségre kellett volna vonnia — önmagát. Vig inkompatibilitása nyilvánvaló és kinevezése nem véletlenül történt, hanem egy olyan irányzatnak tulajdonítható, amely a Fémközpont piszkos ügyeit el akarja tisztolni. Hogy van ilyen irányzat, arra kétségtelen bizonyíték is van: a honvédelmi minisztérium kiadott egy telefonparancsot, mely szerint a Fémközpont ellen a vizsgálatot erélyesen vezető összes tisztek elmozdítandók helyükről.

A beadvány mindkét intézkedés értelmi szerzőségét Friedrich István honvédelmi államtitkárnak tulajdonítja és magyarázatul azt hozza fel, hogy Friedrich államtitkár a Fémközpont elnökének, Asbóth Emilnek a veje.

A beadványnak máris megvan az ádvös hatása: Vig kormánybiztos urat elcsapták, a telefonparancsot pedig sürgősen visszavonták. A dolog azonban még nincs teljesen elintézve.

Mi lesz Friedrich államtitkárral? Módjában lesz tovább kompromitálni a népkormányt?

Díószeghy Tibor

SZTERÉNYI SZAPPANJAI. Az Ember mult számában bejelentették, hogy Szterényi József nemzetközi zsebtolvaj hirhedt Vera Violetta-ügyét folytatni fogjuk. Az ügyben tudvalevően még nincsen jogerős ítélet és ezért már a mult számunkban föl hívtuk Dietz kapitány figyelmét az ügyre és követeltük a gyors ítélethezatalat. Ezennel megújítjuk és megismételjük mult kori föl hívásunkat az új rendőrfőkapitányhoz és nyomatékosan követeljük, hogy a Vera Violetta-ügyben azonnal hozzanak új ítéletet.

A BUDAPESTI HIRLAP körül csak nem tudnak elcsendesedni a hullámok. E lapnak gyanus és jezsuita zamatu vesztő cikkeit ismét istenben boldogult Rákosi Jenő írja, akinek a kompromitált nevét egyelőre még nem merik kiítni a lap homlokára. Arról értesülünk viszont, hogy a lapvallalat igazgatóságának négy tagja lemondott, mert attól tartanak, hogy a közel napokban nyilvánosságra kerülő Konsten-ügy aktái tulságosan kompromittálók találnak lenni a B. H.-ra. Az a hír is járja, hogy a Budapesti Hirlapot a napokban megvásárolta Bangha páter érdekeltsége. Ha ez igaz, akkor őszinte aggodalom tölt el bennünket Béla Henrik jóvendője iránt. Mert Bangháék Béla Henrik furcsa aros máju katolikus szellemében állítólag nem bíznak. Ami a legnagyobb disznóság...

Füleljék le Szemere Miklóst

Mi már hetekkel ezelőtt föl hívtuk a figyelmet arra, hogy Szemere Miklós nevű vén hazárdkártyás és urlovas ellenforradalom előkészítésével tölti egyébként meglehetősen munkátlan napjait. Természetes, hogy mi hadat üzenénk minden konzervatív ellenforradalomnak, de fokozott mértékben tör elő a fölháborodásunk, hogy éppen Szemere Miklós az, aki hivatva érzi magát Magyarországon ellenforradalom szervezésére. Mégis csak hallatlan, hogy egy ilyen vén sipista, aki életében soha nem dolgozott, aki a millióit a turfon és a kártyaasztaloknál harácsolta, hogy egy ilyen minden kvalitás és minden morális alap híján szűkölködő hirhedt urlovas azt a jogot arrogálja magának, hogy ilyen időkben szerephez jusson.

Miután hetek óta sürgetjük a kormányt, hogy kísérje figyelemmel Szemere ur földalatti munkáját, most végre más lapokban is olvashatunk a kitünő férfiú titokzatos szerepéről, de semmit sem hallottunk arról, hogy a forradalmi kormány, amely miránk hova tovább a gyávaság benyomását teszi, bármilyen lépésre szánta volna el magát e kitünő férfiú ellen. Szemere urnak tehát módjában van tovább garázdálkodnia, amit ő titokban ugyan, de egész határozottan megcselekszik. Azt már megirtuk, hogy a „A cél” című kisdied lapjában Szemere mester a pogromra való lázításoknak egész sorát követte el, de az utolsó pillanatban megijedt és a lapot nem merte szétküldeni.

Alattomban azonban annál vehemensebben dolgozik az öreg hazárdkártyás. Egészen fantasztikus hírek keringenek Szemere Miklós ellenforradalmi tevékenkedéséről. Például igen komolyan beszélnek arról, hogy Szemere, aki maga is öreg céllövő, hadseregbe toborozza

az ő céllovászait és ezeket akarja majd rohamra vezényelni az új rend ellen. Nem mintha mi félnénk attól a rohamtól, amelyet Szemere vezénnyel, és nem mintha a legkisebb jelentőséget is tulajdonítanánk egy olyan mozgalomnak, amelynek erkölcsi tartalmát Szemere Miklóst jelképezi, de mégis türhetetlennek tartjuk Szemere ur szerepét. Ezekben az időkben neki örülnie kellene, hogy egyáltalában él, hogy szabadon járhat, kelhet, de határtalan szemérmertlenség az, hogy Szemere ur alkalmasnak itéli az időt arra, hogy most még szerepeljen is. A legmélyebb megbotrányozással követeljük tehát, hogy ezt a közveszélyes öreg sipistát haladéktalanul fűlelték le, a forradalom vívmányainak érdekében, amely mindenek fölött való.

MUNKAPARTI ÉRVÉNYESÜLÉS
KOMPROMITTALJA lépten-nyomon az új rendszert. Akik még tegnap a legvéresebb száju ellenzékei voltak Károlynak és törekvéseinek, akik villamos széket, golyót és akasztófát követelnek a békebarátok számára, azok ma már, mint az új kormány bizalmának letéteményesei különböző állásokban és pozíciókban jelennek meg. Hát ez utálatos. Hogy mi keresni valója van például az új rendszer szolgálatában Müller Vilmos doktor tátraházai orvosnak és királyi tanácsosnak, azt semmiképpen sem értjük. Megirtuk már, hogy ez a Müller Vilmos, aki most, mint a Szepesség népbiztosa tevékenykedik, a legdühösebb és legvérszomjasabb Tiszahusár volt a legutolsó pillanatig és még a királyi tanácsosságot is Vadász Lipót segítségével stréberkedte ki a magá számára. Hogy ez a közveszélyes munkapárti akarnok, ez a tátraházai fürdőspekuláns mit keres a népkormány népbiztosaként Szepesmegyében, azt valóban nem tudjuk. Egyenesen Károlyi Mihály gróftól várjuk el, hogy haladéktalanul kiröpíti Müller doktor urat Szepesmegyéből. Érdekes különben, hogy újvidékre is munkapárti kormánybiztos tudott kinevezni Batthyányi Tivadar belügyminiszter ur, aki úgy látszik, egyáltalán nem neheztel a kimúlt rendszer exponenseire. Nagy takarítást kellett rendezni az egész vonalon.

Terstyánszky, az osztrák-magyar Szuvarov

A napoleoni idők állati indultu orosz generálisáról, Szuvarov-ról maradt fenn az a legenda, hogy miután a legvadabb kegyetlenséggel égetett föl falvakat, gyilkoltatott halomra katonákat, visszavonult sátorába és megsiratta áldozatait...

Terstyánszky, aki a háború folyamán vezéreztetett lett, minden tekintetben megérdemli az osztrák-magyar Szuvarov elnevezést, azzal a különbséggel, hogy ő még csak meg sem siratta áldozatait. Ellenkezőleg, nem lehetett elégszer megverni ezt a tehetségtelen, könyörtelen generálist, mert vágóhídra hurocalt csapatai pótlására sosem sajnált kieroszakolni magának újabb „emberanyagot”. 1914 szeptemberében ő vállalkozott arra, hogy a Galiciában tönkroverten visszavonuló Dank-sereg roncsát megmenti azzal, hogy rátör az oroszra. A véres emlékeztető komarnói ütköztetben bizonyította be legjobban páratlanul zseniális hadvezéri butaságát. Ebben az ütköztetben pusztult el a magyar sorkatonaság legjava, mert Terstyánszky generális ur elkövette azt a már beklövésnek sem nevezhető egybekiáltó hülyeséget, hogy minden óvatossági rendszabály nélkül, nyílt mezőn, zárt menetben küldte az orosz tüzéség ellen a 31. és a 32. budapesti hadosztályokat. Természetes, az orosz tüzéség halomba kaszált a magyar bakákat anélkül, hogy közelükbe érhettek volna, ott pusztult el az első honvédgyalogezred sorkatonasága, élén a

hirhadt Gerő őrnaggyal, a paramenti őrség volt parancsnokával.

A kárpáti harcok idején kísérte meg legvehemensebbül Terstyánszky az érvényesülést — természetesen katonái bőrére. 1915 februárjában vállalkozott arra, hogy felmenti a przemysli várat. A legrosszabb időben, amikor a szerencsétlen bakák ezerszámra fagytak meg, rummal és pálinkával részegre itatott katonákkal rohamoztatott. Óriási veszteségek árán el is jutott a galíciai Jablonkáig, ahol azonban seregének foszlányait az oroszok teljesen szétverték. Terstyánszky sirva telefonált Böhm-Ermolinak, hogy küldjön neki segítséget. Indokolás: *mert különben ő egy tönkrement ember.* Mikor fél Galiciát beborították Terstyánszky áldozatainak hullái, a generális urnak akkor sem járt más az eszében, mint az, hogy esetleg vége szakadhat szépen induló karrierjének. Böhm-Ermoli nem küldött segítséget az emberpazarló hiénának, de Terstyánszky mégis tovább folytatta utolsó emberig a támadást, annak ellenére, hogy a 32-ik hadosztály akkori parancsnoka, Gaikinger éles hangon tiltakozott az embertelen és esztelen offenzíva ellen. Egy rutén ház udvarán rettentően összevesztek, Terstyánszky nem hallgatta meg Gaikingert, hanem az egyszerűbb módszerhez folyamodott — *elmozdította állásából.*

Terstyánszky, aki már a békeben is feltűnt lehetetlenül borzított rendeleivel, a harctéren is megőrizte közmondásos kicsinyességét és butaságát, amelynél csak kegyetlensége volt nagyobb. Apróbb, privátjellegű ke-

gyetlenkedéseit lehetetlen teljes számban felsorolni. Csak mellékesen említjük meg, hogy egy ízben azért akarta szakácsát agyonlővetni, mert egy rutén ház kerítéséből rekvirált léccel igyekezett tüzet gyújtani. A szakács életét ekkor csak az mentette meg, hogy egy arisztokrata származású főhadnagy földhöz vágva kardját, *kijelentette, hogy nem szolgál ilyen vérszopó alatt tovább.* Azt a szegény népfőlkeltő ellenben tényleg agyonlővette Terstyánszky, azért a halálban bűnéért, *mert a tábori körház előtt fegyver nélkül állt őrt.* A környezetéhez tartozó huszárokat, ha éhező lovaiknak valahol takarmányt szereztek, *felakasztatta.* Ilyen igazságos volt Terstyánszky, aki talán elsősorban érdemelné meg, hogy a háborúban elkövetett gázságaiért bíróság elé állítsák és hasonlóan igazságos ítéletet hozzanak felette.

Csató Károly.

UGY ÉRTESÜLUNK, hogy a hadügyminisztérium a vezérkari tiszteket a csendőrséghez akarja átműsíteni. Ez a tervezett intézkedés a legnagyobb mértékben sérti a csendőrtisztek existenciális érdekeit, mert a vezérkari tisztek köztudomásúlag gyorsabban haladtak előre a ranglétrán, mint a csendőrségnél csapatszolgálatot teljesített tisztek. Ugy, hogy a vezérkarhoz beosztott alvezéres, aki gyorsabb előléptetését legtöbbször nem tehetségének, hanem csupán beosztásának köszönhette, átműsítése esetén elébe fog kerülni a vele egykoru csendőrtisztnak, akinek ennyi idő alatt legfeljebb csak a századosi rangot sikerült a csendőrségnél uralkodó rosszabb előléptetési viszonyok folytán elérni. Az így előálló visszás helyzetnél azonban sokkal fontosabb az, hogy a vezérkari tisztek tömeges áthelyezésével még rosszabb előléptetési viszonyokat teremtenek az eddigi csendőrtisztek számára. A csendőrtisztek jogos panaszaát a hadügyminiszter ur figyelmébe ajánljuk.

Szilágyi Lajos

1915. év nyarán megesküdtem, hogy nélkülötölöm a háború és felszabadulunk a cenzura átkos bilincsei alól, egy őszinte, bátor és meg nem vesztegethető sajtóorgánumban megírom a legérdekesebb, legjellemzőbb háborús karnier: Szilágyi Lajos karnierjének történetét. Sajnos, három esztendőig kellett várnom, amíg befejeződött ez az átkos háború és beválthatom ígéretet.

Piskárkosi dr. Szilágyi Lajos, cs. és kir. kamarás, vezérkarhoz beosztott százados, a háború kitörése előtt néhány hónappal nyugalmába vonult és részint barátai, részint pedig saját pénzén katonai lapot indított, a *Külső-Hadügy*-et. Szerény keretekben indult a lap, fel se tűnt a szakkörök tömegében. 1914. augusztusában azonban megváltoztak a körülmények: *kitört a háború*. Szilágyi megérezte, hogy itt az alkalom arra, hogy elérje régi ábrándjait. A *Külső-Hadügy* volt az egyedüli fegyver és ezzel rohant a háborúba. A lapért s a lap által akart előrehaladni, hatalomra szert tenni — *meggazdagodni*.

Belicska Sándor ezredes röviddel a háború kitörése után, az önként jelentkező Szilágyi Lajost — alkalmasint a köztük fennálló rokoni kötelék kapcsán — kinevezte a budapesti honvédkerület vezérkari főnökévé. A háború alatt Szilágyi ebből olyan stallumot kreált magának, hogy a háború második esztendőjében Budapest polgársága meg volt győződve arról, hogy nem *Hörsing* a vezérkar főnöke, hanem Szilágyi Lajos. Szilágyi rövidesen belátta, hogy a kerület tisztai, legénységi, mozgósítási és egyéb ügyköre nem elégséges és *hatalom és a tőke* (mondjuk erkölcsi tőke) megszerzéséhez. Kibővítette tehát a kerület ügykörét a *protekciós ügyekkel*. Az újítás sikerült.

A protekciók révén Szilágyi rövidesen katonai tekintély, korlátlan hatalom lett Budapesten, majd az országban, végül még a fronton is. Előbb kisebb szívesekkel lekötelezte főlebbvalóit, majd barátait s mikor ily módon bizonyos összeköttetésre tett szert, következtek a politikusok és végül a lapszerkesztők*) Szilágyi kivett a menetszázadból katonákat, jó helyi beosztást adott, protegált fölmentési ügyben Maléter századosnál

*) Szilágyi egy igazságos ügyben nekem is tett szívesességet. Hogy teljesen önzetlenül, azt bizonyítja, hogy mégis leadtam ellene ezt a cikket. A szerk.

stb. stb. Eleinte csak honvédekben protegált, majd összeköttetést szerzett a Militárkommandó vezérkari főnökéhez és most már a *közös hadsereg is meg volt szervezve a protekció szempontjából*. Naponta tizen-tizenötön keresték fel: a *notabilitások*. És ő mindig tudta, kinek kell szívesességet tenni. Főleg *politikusnak, lapszerkesztőnek — és néha a Külső-Hadügy hirdetőinek is*.

Ami a hirdetőket illeti, Szilágyi állandóan azt hangoztatta, hogy ő a hirdetőket nem részesíti semminemű katonai előnyben. Ezzel szemben hirdetői ügynöke, egy *Bihari nevezetű álhirlapíró*, (akit *legutóbb leleplezték a hadügyminiszeriumban* illetéktelen beavatkozása, továbbá apróbb anyagi elszámolások miatt), ez a Bihari úgy gyűjtött hirdetőket, hogy *gyengéden figyelmeztette* a bevonult kereskedőket, vagy azok hozzátartozóit, hogy *jó lesz hirdetni a Szilágyi lapjában*, mert nem lehet tudni... Végül Bihari már oly impertinens módon gyűjtötte a *kilencevenedik*, vagy *századik hirdetést*, hogy Szilágyi is megijedt. Félt, hogy *baj lesz és kidobta Biharit*. Meltatlankodva panaszkolt, hogy Bihari visszaadta a nevét, a hirdetőket azonban nem bántotta és *nem utasította vissza a hirdetői díjat, amelyet Bihari éleveszélyes fenyegetései között fizetett*. A hirdetők szívesen fizettek tovább is, örültek, hogy ezáltal valamilyes nexusban maradhettek Szilágyival. A véletlen azonban úgy hozta magával: hogy Szilágyi hirdetői legnagyobb részét jó helyi beosztást kaptak. Nem akarok neveket felhozni, nem akarom a szegény, megijedt hirdetőket bántani. Vegye elő azonban bárki a *Külső-Hadügy 1915–1916-os évfolyamait*, nézzen végig a hirdetsen és kutassa ki, hogy a *likörgyáros főhadnagy, a söröggyáros főhadnagy és a többi főhadnagy és közlegény melyik fronton harcolt?* Bizony *legtöbbje a budapesti fronton*. Hál Isten! Legalább életben maradtak.

Az újpesti börtön és a csepeli löszgyáros is jó barátságban volt Szilágyival. Nekik is szükségük volt néhány napján valami kis protekcióra és Szilágyi nekik sem tudott nemet mondani. Sőt. Csak nekik nem tudott nemet mondani, mert ha egy szegény tisztcske kért valami helyi beosztást, vagy haldokló édesanyjára való tekintettel kétheti haladékot arra, hogy a haretérre menjen, Szilágyi rákiáltott:

— *A hadnagy urat haditörvényszék elé állítom, ha ilyen kérelemmel jön ide.*

A hadnagy urnak a fronton a helye. Tessék eleget tenni a parancsnak.

Szerencsése volt a kis hadnagynak, ha Szilágyi nem indította meg ellene az eljárását. A képviselők és miniszterek protezséival nem volt ilyen szigorú. Kedves és finom volt velük.

Szilágyi a hivatalában a legdurvább és leggőgösebb főnök volt. Becsületben megőszült őrnagyokat és alezredekereket leszádít és megsegyenített fiatal tisztek előtt. Félt tőle mindenki, mert tudta, hogy a front mögött senkinek sincs oly biztos állása, mint Szilágyinak.

Nézzük meg, hogyan csinálta Szilágyi a Külgügy-Hadügy című lapot. Tényleges katonai létere nem szerkeszthetett, csak mint alapító szerepelt. Hazahozatott a harcterről egy újságíró hadnagyot, egy nagyon tehetséges és korrekt fiatalembert. Beosztotta a kerületi parancsnokság irodájába s a hadnagy, akár tetszett neki, akár nem, kénytelen volt szerkeszteni a Külgügy-Hadügy-et. Ez a fiatal hadnagy hónapokig volt kinn a fronton, a legvéresebb ezereksorokban vett részt és eszéigában sem volt hazajönni, lapot szerkeszteni. Szilágyinak azonban szerkesztőre volt szüksége, levelet írt a hadnagy parancsnokának s egy héten belül a Külgügy-Hadügynek volt egy ingyen szerkesztője. A fiatal hadnagy eleinte csak elnézte, hogy Szilágyi nem fizetett neki, holott a lap fizetéseket jövedelmezett.

Később Szilágyi föl akarta menteni a hadnagyot és megegyezett vele egy nevesítésen csekély összegben. Szóbeli szerződést kötöttek és a hadnagy erre rendbehozatta civil ruháit és már föl készült a polgári életre. Szilágyi egy szép napon kijelentette, hogy hálálanság, ha fölmentése esetére a hadnagy fölé fizetést kíván. Ő befolyását fölhasználta, hogy a hadnagyot fölmentesse, az pedig hálálja meg fölmentését azzal, hogy továbbra is ingyen dolgozik. A hadnagy ezt az alkut úgy a tiszt, mint az újságírói becsületbe ütköztetve jelentette ki és fölhaborodva visszautasította. Ez történt reggel 9-kor és fél 11-kor már ki volt adva az írott parancs, mely szerint a hadnagyot a menetkészen álló menetszázadba be kell osztani és utba kell indítani a Dobozóra. Kollégának visszament a harctérre és hosszú idő után hat kitüntetéssel jött haza. Szilágyi föl szólította, hogy vegye át a Külgügy-Hadügy szerkesztését most már igen magas fizetéssel, de az őnrze-

tes hadnagy nem állt szóba többé Szilágyival.

A Külgügy-Hadügy vezércikkírója a kerületi parancsnokság egyik beosztott főhadnagya volt. Őrült a beosztásának. Vezércikkeiért nem fogadott el honoráriumot, mert jól tudta, hogy Szilágyival mindennemű pénzügyi elszámolás csak bajt okozhat. Tényleg nem is kapott pénzt, ellenben igen gyakran kapott szidást, fenyegetést és kellemetlenkedő kritikát. S a főhadnagy kénytelen volt mindezt lenyelni. Családjáért tetten: feleségeért és két kis gyermekéért.

A Külgügy-Hadügy adminisztrációját is katonák látták el. A kerületi parancsnokság katonái. A kiadói hivatali főnök egy népfőlkelő főhadnagy, aki civilben újságíró és egy irodalmi vállalat titkára. Nagyszerűen adminisztrálta a lapot, háromszáz korona havi fizetésért. Később, mikor Szilágyi elment a korlártól, ez a főhadnagy szerkesztette is a lapot, de háromszáz koronánál több fizetést nem kapott. Főhadnagy kollégának annyit szenvedett Szilágyi mellett, hogy azt nem lehet megírni.

Szilágyi szerencsescsillaga 1916. tavaszán kezdett letűnni. Törzstisztek és tábornokok sorra panaszkodtak a legmagasabb katonai fórumok előtt, Szilágyi arrogáns modora miatt. Panaszot emeltek, hogy a Betal századosnak túl nagy hatalom van a kezében. E panaszok eljuttatták Hötendorfi Conrád füléhez is, aki vizsgálatot indított, amelynek eredményeképpen Szilágyinak mennie kellett. A honvédelmi miniszteriumban próbálták menteni Szilágyit, de nem lehetett. Szilágyi ekkor kiment a frontra, de csak látogatónak. Néhány hónapig kinn maradt egy hadtápszázlóaljnál, biztos, nyugodt fedezékben. Erre azért volt szüksége, hogy később büszkén hirdethesse, hogy ő is kinn volt a fronton. Néhány hónap után visszatért Szilágyi és minden idejét a politikának szentelte. Beteljárta a megyét, bejutott a parlamentbe. A munkapárt megválasztotta Berettyóújfalun képviselőnek és Szilágyi a jobb úton halad a sóvárogva várt állás titkárság felé. Egyezzerre csak kitört a forradalom. Tiszát agyonlőtték, Szilágyi néhány napra eltűnik a mozgalmas idők színpadáról. Új konjunktúra jött: a forradalom és Szilágyi ezt sem akarja kiaknáztatlanul hagyni. Nagyszerű gondolat támad. Megalakítja a tisztok szövetségét. Közgyűlést hívna össze és az alapszabályokban már ott szerepel a Külgügy-Hadügy megjelentetésének lehetősége.

sége: minden tag megkapja a Külügy-Hadügyet. Természetesen nem ingyen, a tagsági díjból megfizetik az előfizetési árat a Külügy-Hadügynek. A tartalékos katonák protestáltak ez ellen. Ilyen felháztások hangzottak el a gyűlésen:

— Nem kérünk a Szilágyi-féle panamából!

— Abcug Szilágyi

A lapok másnap, egy-kettő kivételével, meghallgatták a botrányokat. A szerkesztők még mindig hálásak Szilágyinak. De néhány őszinte és független sajtóorgánum leleplezte és fálte népszerűségét, inkább lemondott a szövetségben vállalt alelnöki állásáról.

Külön fejezetet érdemlono az, hogyan lámt Szilágyi közvetlen környezetével, azokkal a talentumos önkéntesekkel, kikkel ezernyi protekciós és egyéb privilégiumot elintéztette. A köszönet az volt, hogy az egyik önkéntest azért, mert egy aktát két perc helyett három perc alatt talált meg, tíz napra lecsukafott, majd egy alkalommal ugyanezt az önkéntest hasonló deliktum miatt a keletelt fogházba záratta egy éjszakán keresztül. E sorok íróját egy alkalommal, amikor éjszaka két óráig dolgozván Szilágyi részére, másnap néhány perccel elcsúszott, Szilágyi harminc napi lakónvasfogsággal büntette meg. Most legalább kiváltak vagyunk. Bakonyi György.

SZURMAY ÉS TARSAI. Az oroszok hősről azonban már mégis csak kiderült, hogy korántsem volt oroszok hős, hanem a magyar katonákat halálba kergető rendjelek és kőtüntetések után futkosó hiu és fejegetlen generális volt, és azután honvédelmi miniszter korában a császárnak, az Armeecoberkomanádnak és Bécsnek legalázatosabb lakája volt, aki türte a magyar katonák sanyargatását, és lelkiismeretlen módon küldte, csak küldte ki a frontra a magyar csapatokat. Büszkéek vagyunk rá, hogy mi iradnak meg legelőször, hogy ez a Szurmay egyáltalában nem volt hős, elonben bécsi lakáj volt, akinek a két rengeteg kiontott magyar vér terheli. Mi már a multkor követeltük a kormánytól, hogy egyrészt sargösen vizsgálta meg, kik ke-

zelik és hogy kezelik az ugynevezett Szurmay-alapot, másrészt követeltük, hogy haladéktalanul magyárosítsák meg a Szurmay-alap nevét, mert semmi ok sincs arra, hogy szobrot emeljenek elevenen ennek a vérszopó és jelentéktelen generálisnak. Erthetetlen, hogy a magyar sajtó, amely Szurmayt hősként, hadvezérként és népszerű és kitünő magyar miniszterként ünnepelte éveken keresztül, még mindig nem érez lelkiismeretfurdalást és nem siet revidálni elhamarkodott ítéletét, amelylyel az egész magyar közvéleményt félrevezették. Őszinte hangot Szurmayról még ma is legfeljebb csak a „Népszava”-ban látunk, de „Az Est”, a „Pesti Hirlap”, „Az Ujság”, „Budapesti Hirlap”, „A Nap” és a többi Szurmayt dicséző sajtóorgánum maig is hallgat és eszük ágában sincs visszaszívni magasztalásukat. A népkormány is teljesen tehetetlennek látszik Szurmay ural és társaival szemben. Szurmay ur, Sztérenyi ur, Wekerle ur, Vázsonyi ur, Windischgraetz ur és a többi főbünösök és főhóhérok még mindig szabadon járnak, kelnek, és még most sem állították őket forradalmi törvényszék elé. Sőt a legtöbbnek gyanus uton szerzett milliói és birtokai is érintetlenek és maig sem foglalták le őket. Meddig tart még a kormány részéről ez a bünös indolencia a nép vérszopói, hóhérai, gyilkosai és fosztogatói ellen, meddig kerülnek még el a vádlottak padjára? Szurmay és társai oda- valók, a vádlottak padjára!

VEGYÉK EL AZ ÁRDRÁGITÓK VAGYONAT! Mi azt hittük, hogy a népkormánynak egyik legelső dolga az lesz, hogy az árdragítók hadseregszállítással és egyéb árdragítóműveletekkel összeharácsolt millióit elkobozzák. Idáig azonban ennek a várvavárt lépésnek semmi nyoma. Térítés nélkül elcsedték a közép osztály nadragjait, kabátjait, de azokat.

akik a háborúból milliókat szereztek, e pillanatban kimélni látszik a kormány, ahelyett, hogy *jogtalanul szerzett vagyonukat száz százalékban elkobozták volna*. Mi a kormány, ahelyett, hogy *jogtalan* tekintetében teljesen nyugodtak vagyunk, de egy kissé több energiát szeretnénk látni az intézkedésekben. Az árdrágítók vagyonának elkobzása a legsürgősebb feladatok közé tartozik, és ezért követeljük a gyors és kiméletlen intézkedést!

HAGYJAK ABBA! Tisztelt lapársaink igen jól tennék, ha felhagynának azokkal a hazudozásukkal, amelyekkel a bolsevizmus eszméjét igyekeznek kompromitálni. Értjük, hogy a lapkiadó urak fáznak a kapitalista érdekeiket némileg veszélyeztető kommunista gondolattól, de ez nem ok arra, hogy *tisztességes újságírók ide-odaadják magukat ahhoz a mocskos aknamunkához, amely tervszerűen folyik a bolsevisták ellen a magyar sajtó legnagyobb részében*. Tudatosan illetik piszkos rágalmakkal a bolsevizmust. Legutóbb egyik-magát radikálisnak nevező, de köztudomásúan fenéig kapitalista napilap közölte azt a buta rágalmat az orosz bolsevik kormányról, hogy csak abban az esetben hajlandó hazaérészteni a német hadifoglyokat, *ha előbb legyilkolják tisztjeiket*. Érthetetlen, hogy nem szégyenlik magukat ilyen veszett marhaságot leírni! Ugyanez a lap még színházi rovatát is felhasználja arra, hogy a bolsevizmus ellen izgasson. A színházak bézárása kapcsán azt az alapos kijelentést kockáztatták meg egy cikkben, hogy „a spanyol járványnál mégis csak veszélyesebb a bolsevizmus.” Holott a spanyoljárványnál csak egy van veszélyesebb — nem a bolsevizmus — hanem a pesti lapok butasága és korrupciója.

Hogyan akarta leverni Molnár altábornagy a pesti forradalmat

A napilapok közölték a köztársaság kikiáltásáról írott tudósításokban, hogy az ünnepségen megjelentek a tényleges tisztek is *Molnár Dezső altábornagy* vezetésével. Különös véletlen folytán olyan akták kerültek kezeink közé, amelyek szenzációs leleplezéssel szolgálnak az altábornagy viselkedéséről: ez a katonáitól gyűlölt, kesgyetlen és vérszomjas generális pár nappal a köztársasági eskü letétele előtt azzal a megbízással indult utnak Budapest felé, hogy *székely és román honvédekkel leverje a pesti forradalmat*.

Boroevics tábornagy, a délnyugati csapatok főparancsnoka ugyanis is a 38-ik honvédhadosztályt küldte ki Molnár altábornagy vezetésével a *forradalom leverésére* és ugyanaz a Molnár altábornagy, aki oly feledhetetlen strambsággal esküdt fel a Nemzeti Tanácsra, pár nappal előbb a hön remélt *Mária Terézia-rend* reményében *vállalta az ocsmány munkát*. Hogy az altábornagy ur ne tagadhassa ezt egyszerűen le, leközzöljük egyik *Kt!* (katonai titok) jelzéssel ellátott rendeletét.

K. t.

Valamennyi ezred és alosztály par.-ságnak.

A hadsereg főparancsnok ur rendelkezésére a hadosztály ma este Budapestre utnak indul, mint karhatalmi kirendeltség. Ugy a tisztek, mint a legénység kioktatandó, hogy az ország fővárosában történt zavargások veszélyeztetik hazánk biztonságát és területi épségét. A mi hadosztályunknak jutott a dicső feladat, rendet teremteni Budapesten, ahol a *csöcselék (!) pillanatnyilag ura a helyzetnek*.

Az utazási napok arra haszná-

landók fel, hogy a legénység alaposan kioktattassék fontos küldetésére, a letett hűségükre való hivatkozással.

Elvárom, hogy a hadosztály tisztjei és legénysége *eme fontos megbízatását is olyan lelkiismeretesen teljesítse, mint azt az ellenséggel szemben mindenkor tettel!*

A legénység hangulatáról és erkölcsi állapotáról naponként ide jelentés adandó!

Molnár altbngy s. k.

A parancs megjelenésének napján a hadosztályt valóban bevagdosnirozták és utnak indították Budapest felé. Négy honvédegyaloezered: a 21. kolozsvári, 22. marosvásárhelyi, 23. nagyszebeni és 24. brassói honvédezredek, teljes felszereléssel, hatalmas géppuskás-küldönménnyel vettek részt az expedicióban. Alig lépték át azonban a magyar határt, a székely fiuk türelmetlenkedni kezdtek. A vasuti állomásokon szalagos, virágos katonák fogadták őket és örömujongva közölték velük a hírt, hogy Magyarország felszabadult s az ország ügyeinek vezetését a nép igazi vezetői vették át.

Erre aztán a székely fiuk is kezdtek lecibálni a sapkarózsájukat s ruhájukon a piros és nemzetiszínű szalagokkal hirdették, hogy szível-lelekkel együtéréznek a győztes forradalmárokkal. A székely fiuk rebellis viselkedése kényszerítette a hadosztályparancsnokságot arra, hogy az alábbi parancsot kiadja:

K. t.

Valamennyi alosztályparáságnak.

Tudomásomra jutott, hogy a magyar határ átlépése óta egyesek letépik sapkarózsájukat s helyére szalagokat tűznek. Szigoruan utasítom a paráságot, hogy mindazokat, akik sapkájukról a rózsát letépik, vagy ezt piros és nemzetiszínű szalagokkal diszi-

tik, a legszigorubban büntesse meg! Minden előforduló esetről a büntetés megjelölésével ide azonnal jelentés teendő!

Jelen parancs a legénység előtt kihirdetendő és iskolázandó!

P. f.

(olvashatatlan aláírás.)
vezérkari főnök.

A hadosztály több tisztjétől nyert információk szerint a parancsot végre is hajtották és egy egész sereg embert költettek ki a marhavaggonokban a nemzetiszínű szalag viseléséért.

Hogy mennyire komolyan gondolkozott az altábornagy ur a pesti forradalom leveréséről, azt igazolja az alábbi kis hadosztályparancs kivonat, amely a katonák löszerrel való ellátásáról intézkedik:

„— Puskánként és emberenként teljes béketáska és hadításka löszer igénylendő! Géppuskákról külön parancsom intézkedik. A töltények kiosztásának elrendelése későbbi parancsra fog megtörténni. —“

A tábornok ur lázas álmai azonban egyre valószínűtlenebbé váltak, ahogy a vonat közeledett az ország szíve felé. Saját szemével győződhetett meg arról, hogy Boroevics már későn indította utnak Budapest felé. A forradalom győzött s ha szembe akar szállani vele, könnyen a lámpavasra kerül. Éppen ezért úgy is csinálta a dolgot, mintha nem lett volna szándéka ellenforradalmat csinálni és csendben, feltűnés nélkül érkezett meg Budapestre, ezredeit továbbküldte békeállomásuk felé, maga pedig diszkréten megszállt a Margitszigeti nagyszállóban.

Négy nap múlva, a köztársaság kikiáltásának ünnepén a forradalom letiprására, a népvézérek elfogatására kiküldött tábornok vezette fel a tényleges tiszteket esküre.

Ez Boroevics tüzes ellenforradalmának hiteles története.

Győri Illés István.

Mit műveltek az Üllői-uti kaszárnyában a beteg katonákkal?

Vége van. Mint valami borzasztó álomra, úgy gondolok vissza azokra a rettenetes, minden emberi méltóságot lealázó jelenetekre, azokra a hallatlan gazságokra, amelyeknek három éven keresztül szemtanúja és passzív szereplője voltam a budapesti háziezred kaszárnyájában. Attól a perctől fogva, mikor a Józsefvárosi Körben működő sorozóbizottság előtt egy magát a polgári életben belgyógyásznak nevező Halász Tibor nevű ezredorvos többszörösen megállapított szervi szívbajom dacára alkalmasnak minősített, egészen addig, amíg végkép busosut mondhattam azoknak a lelketlen gazembereknek, akik egész szemérmetlenül, minden tekefőria nélkül meghamisítottak orvosi leleteket és egészségesnek mondtak ki haldoklókat: annyi minden vésősdött a lckembe, az emberi szenvedésnek oly példái rajzolódtak az agyamba, hogy a legnagyobb zavarban vagyok, mikor mindezt papírra akarom vetni.

Mert mi volt ez a Halász Tibor nevű szőke fiatalember és ezredorvos azokhoz a csirkefogókhoz képest, akik a Mária Teréziáról elnevezett laktanyában uralkodtak és döntöttek élet és halál fölött? 1915. december 15-én vonultam be. Rögtön jelentkeztem maródivizitre. Egy káplár a hideg folyosón át elvezetett a medikusok szobájába. Kis szoba volt, amelyet már megtöltöttek levetkőzött beteg katonák, akik remegve várták, hogy egy kerekarcu, felfelé fésült haju, fiatal medikus, akit *Blazsurnak* hívtak, megvizsgálja őket. Öreg népfelkelők, családapák, akikre csak rá kellett nézni és a laikus is láthatta behorpadt mellükön, viszeres lábukon és kezük remegésén, hogy ezek nem katonáknak valók, mint taknyos iskolásgyerekek álltak ez elé a Blazsur elé, aki szemtelenül ránézett

az emberre és már beirta a maródi-könyvbe: *Dienstbar. De nem mindig irta be. Voltak gazdag józsefvárosi spieszek és nagyhasu mészárosok, akik csak úgy duzzadtak az egészségtől és Blazsur ezekkel szemben nem volt olyan kegyetlen.*

Blazsurról ugyanis már január hónapban egészen csinos dolgok derültek ki. Akkor nemcsak a kaszárnyában, hanem még a kaszárnyán kívül is nagy feltűnést keltett egy vesztegetési per, amelynek főszereplője Blazsur volt. Az Est pár sorban meg is emlékeztet annak idején a Mária Terézia-laktanyának erről a botrányáról, sőt egyik kollégám, biztos tudomásom szerint, az egész panama összes adatainak birtokában is volt, de a cenzura annak közlését letiltotta.

Blazsur feladata volt dönteni, hogy valakinek elég komoly-e a baja ahhoz, hogy a Chefazrt ur elé vezessék? Egy Stoszmann nevű ezredorvos volt akkor az orvosfőnök, aki mindent rábizott erre a Blazsurra. Egy napon névtelen feljelentés érkezett a 32-es pótzászlóalj parancsnokságához, amelyben bejelentették, hogy Blazsur tíz és huszezer koronáért a XVII. helyőrségi kórház főosztályába beosztott egyik medikussal, továbbá a pótzászlóalj irodájába beosztott egyik őrmesterrel egyetértve, leleteket hamisított, amely leletek alapján az illetőket harcéri szolgálatra alkalmatlannak minősítették. A feljelentésben benn volt az is, hogy Blazsur mester ezt a pénzt, amely több százezer koronát tett ki, éjjeli mulatóhelyeken verte el. Megindult a vizsgálat. Az összes adatok egytől-egyig teljesen valóknak bizonyultak. Kiderült, hogy Blazsur már hónapok óta folytatta üzelmeit. Blazsurt és a melléje beosztott Schlumpf nevű medikust azonnal letartóztatták és átkísérték a hadbíróság börtönébe. Blazsurnak azonban egy vezértörzsorvos rokona révén protekciója volt és a protekció — használt. Kimondták, hogy őrült, szabadon bocsátották, sőt elbocsátották a hadse-

reg kötelékéből. Később megint feltűnt, ekkor főorvosi uniformisban látták, doktornak adta ki magát és azt hazudta, hogy a Militaerkommandohoz van beosztva. Ma már biztosan karriert csinált. Schlumpf barátjáról a hadbíróság kiderítette, hogy ártatlan az ügyben, ő nem tudott semmiről, mindennek csak az „örült“ Blazsur az oka.

Bent a kaszárnyában pedig elkezdtek purifikálni, természetesen a maguk módja szerint. Stoszmann ezredorvost kiküldték a frontra, azért, hogy ilyen Blazsurokra bizta a legnehezebb és legfelelősségteljesebb feladatokat. A XVII helyőrségi kórház fülösztyályától származó összes leleteket revízió alá vették. Ennél a revíziónál derültek csak ki igazán Blazsur és társainak hitványságai. Mig tüdőcsucshurutosok, szív-bajosok és gyomorfekélyesek taglichok lettek, naponta kirukkoltak és kimentek a frontig anélkül, hogy hasznosak lehetnek volna a hadseregnek és elpusztultak az embertelen strapától: addig Blazsur medikus tökeerős kundschaftjai itthon maradtak.

Stoszmann helyébe hoztak egy másik ezredorvost. Az új seprőt Sandauer Ignácnak hívták, akkor még ezredorvos volt, azonban kitűnő érdemei elismerésül csakhamar törzsorvossá léptették elő. Sandauer Ignác oly fontos és nagy szerepet játszott ezután a kaszárnya háborus életében, annyian átkozzák a nevét, annyian sirnak és gyászolnak gonoszsága és butasága miatt, hogy egy pillanatra meg kell állnunk a neve mellett. Sandauer negyvenöt év körüli, kopaszodó, középszerű termetű, kövérkés alak, kimeredező, kifejezéstartelen szemekkel, mindig mogorva, keveset beszél, magyarul nem tud (azért hozták egy magyar ezredhez), két perc elég és holt bizonyosan meg lehet róla állapítani, hogy paralitikus. Sandauer előéletéről megtudtam, hogy valamikor aktív katonaeorvos volt Galiciában, aztán nyugdíjba küldték és fogorvos lett Lembergben. A háboruban

reaktíváltatta magát, otthagyta a betegeit a lyukas fogaikkal együtt és eljött szolgálni a királyért és ezért a Mária Terézia laktanyába. Amit itt művelt, az a legszomorubb részéhez tartozik a világháborúnak.

Az orvosfőnöknek az lett volna kötelessége, hogy az eléje kerülő beteg katonákat bajuk megállapítása végett valamelyik helyőrségi kórházba utalja. Ez az előírások szerint feltétlen kötelessége lett volna. Ezzel szemben Sandauer, aki a leg-
elemibb betegségeket sem volt képes megállapítani, nem teljesítette ezt a kötelességét, nem utalta kórházba a beteg katonát, hanem egyszerűen arcvonalszolgálatra alkalmazta minősítette. Engem többszörösen megállapított szervi szív-bajommal kiküldött a frontra. 1916. július közepén indultam el egy nyolcszáz emberből álló marsbatalionnal és két napi utazás után elérkeztünk a leemberg melletti Zadvorcse helységbe. Itt akarták az ugynevezett frontmögötti kiképzést folytatni. Azonban mi történt? A nyolcszáz emberből egy héten belül kétszázötvenet az ottani orvosfőnök visszaküldött, mint arcvonalszolgálatra alkalmatlant. Mondanom sem kell, hogy én is a visszaküldöttek között voltam. Ez a zadvorcei orvosfőnök többek előtt ezt a kijelentést tette:

— Ich verstehe nicht, weshalb man diese Krüpel hinaus schickt? Die kann man hier nicht brauchen!

Semmi sem jellemezheti jobban Sandauer működését, mint annak a tisztességes törzsorvosnak ez a kijelentése. De más bűnök is terhelik Sandauer ur lelkét. Cinkostársával, a hírhedt Zlinszky alezredessel együtt kórházi betegeket egyáltalán nem respektált, ezer és ezerszámmra akadtak oly katonák, akik tüdőcsucshurutos és tuberkulotikus betegségekről kiállított és helyőrségi kórházból származó bizonyítványuk dacára harcéri szolgálatra alkalmaztak lettek. Mindenki tudta ezeket. A kaszárnyában másról nem beszéltek, mint ezekről a hallatlan gaszá-

gokról, amit ez a Sandauer-Zlinszky-féle társaság elkövetett. Lapdázta, gólt rugtak az emberek életével, hogy ők itthon nyugodtan játszhas-sák a Caesárt. Lehetséges-e az, hogy ne kelljen nekik ezért felelni? His-szen jogállam vagyunk, ahol az előre megfontolt szándéku ember-ölést a törvény szigorúan bünteti. Ha van igazság, akkor ezek, akik tudatosan igazságtalanul ezerszám-ra küldték vérpadra az embereket, nem kerülhetik ki az igazságszolgá-ltatás lesújtó öklét.

Barabás Loránd.

A NEMZETI SZINHÁZ MŰ-VÉSZEI beleszólást követelnek a színház ügyeinek intézésébe. Ennél valami természetesebb és magátólérthetőbb dolgot el sem lehet képzelni. Utóvégre kik szól-janak bele a színház ügyeinek intézésébe, ha nem azok a művé-szek, akikből összetevődik maga a színház. A mai időkben pedig igazán kötelessége egy komoly műintézet komoly művészeinek beleszólást követelni az intézet vezetésébe és irányításába. Ért-hetetlen, hogy ezt nem találja a világ legtermészetesebb dolgá-nak laptársunk, „Az Est”, amely gunyos fölénnnyel emlékezik meg a Nemzeti Színház művészeinek „alkotmányos játékaról.” Való-ban csodálkozni kell azon, hogy a szociális érdekek iránt egyéb-ként határozottan fogékony „Az Est”, amely különben is lelkes szolgálja az új idők szellemének, éppen csak a Nemzeti Színház tagjainak akarja megtiltani azt, hogy a saját ügyükbe beleszólja-nak, éppen csak ezektől a művé-szektől akarja konfiskálni azt a jogot, hogy művész-kérdésekben és gazdasági érdekeik védelmére szervezkedjenek. Nem értjük ezt a különös eltévelyedést, és talán

főlöslleges is hangsulyoznunk, hogy nekünk minden rokonszen-vünk és együttérzésünk a saját ügyünkben megmozduló és szót emelő öntudatos művészeké.

Rhemen főkormányzó Mici kisasszony és Kerchnave ezredes gazságai és lopásai Szerbiában

A háboru okozóinak vád alá he-s-lyezendő bűnösei névsorában sze-repel barensfeldi Rhemen Adolf báró, Szerbia volt katonai főkor-mányzója is, aki annyi bünt kövé-tett el, hogy azoknak még csak a vázlatos felsorolása is számos ol-dalt venne igénybe. De kormányzói büntetteinek kigondolója és végre-hajtója nem annyira ő, mint inkább a melléje rendelt vezérkari főnök, Kerchnave Hugó vezérkari ezredes volt.

Rhemen báró korlátolt gondolko-dásu, rosszindulatu, magyargyűlölő lényéből hiányzott az erély, a vé-g-rehajtó erő. Ezt pótolta Kerchnave Hugó, aki még a kormányzónál is izzóbban gyűlölt mindent, ami, il-letve aki magyar volt. Lassanként az egész kormányzás tulajdonké-s-peni intézője Kerchnave lett, míg Rhemen báró csak a nevét kanya-rintotta az akták alá. Mert neki sok-sok fontosabbak voltak azok az üz-letek, amiket unokahuga, Mici kis-asszony közvetített.

Magyar kereskedők gyakran for-dultak a szerbiai katonai főkor-mányzóság intendatúrájához kivi-teli engedélyért. A szerbiai vállala-kozók a legnagyobb készséggel szállítottak volna árut a háboru alatt is a monarchiába. Hiába nyu-jtották be azonban a magyar keres-kedők a szerbiai császári és királyi intendatúrához a kérvényüket, azo-kat kivétel nélkül azzal az intenda-lással utasította vissza az intenda-

tura, hogy a kért árukra rekvirálás céljából magának a kormányzóságnak van szüksége. Aki azonban megtagadta az utat Mici kisasszonyhoz, a kormányzó unokahugához, annak, aszerint, hogy milyen természetű volt az üzlet, husz, harminc, ötvenezer koronának lefizetése mellett azonnal kiadták a kiviteli engedélyt. Borra például egyáltalában senkinek sem adtak kiviteli engedélyt. Ezt a hadsereg szükségletével indokolták meg. Egy magasrangú osztrák tiszt neje mégis kapott husz vasuti kocsiakomány borra kiviteli engedélyt, mert módjában állott Kormányzó Mici kisasszony kezébe egyháziötvenezer koronát csusztatni.

Nevekkel és pontos adatokkal is szolgálok. Nedelkó Péter, a szerbiai Lazarevácban tizenöt év óta élő magyar állampolgár el akarta adni hetven vasuti kocsiakományu fűrészelt butorfáját Engel Nándor budapesti cserkereskedőnek. Az eladó is, a vevő is magyar állampolgár, joggal hihette tehát mindketőt, hogy adásvételi ügyletük simán lebonyolítható lesz. Tizennégy nappal később a kiviteli engedély megadására vonatkozó kérvény benyújtása után Engel Nándor a belgrádi intendatúrától választ kapott, a melyben közlik vele, hogy a kiviteli engedélyt nem adhatják meg, mert a kért butorfákra a kormányzóságnak is szüksége van. Néhány nappal később Engelt magánéletben Belgrádba hívták és közölték vele, hogy ötvenezer korona lefizetése mellett megkaphatja a kiviteli engedélyt. Engel azonban becsületes kereskedő létere ilyen inkorrekt uton nem tartott igényt az árukra.

Rhemen báró úgy tett, mintha unokahuga üzelméről semmit se tudott volna. Azonban, ha val alá helyezik, a vizsgálatnak Rhemen báró szerbiai ténykedésére is ki kell terjeszkedni, valamint arra is, hogy a világháboru elején teljesen szegény unokahuga, Mici kisasszony, hogyan tett szert ma már óriási vagyonyára.

Kerchnave Hugó vezérkari ezredesnek, a kormányzó rossz szellemének magyargyűlöletét mi sem jellemzi jobban, mint az a vezércikk, melyet a kormányzóság három hivatalos lapjában, a „Belgrádi Hírek”-ben, a „Belgrader Nachrichten”-ben és a „Beogradske Novine”-ben helyezett el.

Tájékoztatóm megemlítem, hogy a három ujság parancsnokának Kerchnave vezérkari ezredes adta mindennap délelőtt a vezércikk témáját, melyet azután a német lap szerkesztőségében megírtak és azt a magyar és horvát-szerb lap szerkesztőségében a katonai hírlapírók az illető lap részére, magyar, illetve horvát nyelvre lefordították. Egy ízben Kerchnave vezérkari ezredes az orosz Chorvat tábornok személyét mint magyar származásu embert adta oda a vezércikk tárgyául és utasítást adott arra, hogy a vezércikkben gyengéd célzás történjék arra nézve, hogy nemcsak a csehek között vannak hazaárulók. Az „Az Ujság” egyik munkatársa a német kiadásban ezt a vezércikket felfedezte és róla érdeme szerinti megrovó cikket közölt. Kerchnave-nek a környezetében levő egyik hízelgő magyar tiszt ezt besugta, mire Kerchnave a következő napra a „Belgrádi Hírek” szerkesztőjét és munkatársait, — mindannyian tisztak és tisztjelöltek, — maga elé idézte. Hoszu szónoklatot tartott nekik, beszélt az ő nagy hatalmáról, s többek között azt is megmondotta az előtte feszes vigyázzállásban álló katonai újságíróknak, hogy ő volt az, aki kivitte, hogy a bécsi keleti vásár megelőzze a budapesti keleti vásárt. Azután megvádolta a „Belgrádi Hírek” szerkesztőségét azzal, hogy csakis a magyar szerkesztőség valamelyik tagja közölhette ezt a budapesti lappal. Mindannyiokat megfenyegette, hogy hosszúak az ő kezei, s könnyen elteheti láb alól a magyar szerkesztőség tagjait, ha még egyszer előfordul ilyen katonai indiszkrécio.

Rhemen Adolf báró, Szerbia ka-

tonai főkörmányzója a legnagyobb bünt a nemzeti vagyonnal szemben azonban a szerbiai kivonulás alkalmával követte el. Közel háromszáz uszályon szállítottak el Szerbiából a Dunán mindenféle árut és élelmiszer-cikkeket és ezzel a sok száz milliót kitevő nemzeti vagyonnal Ujvidéken, az ottani dunai kikötőben állapodtak meg.

A főtisztek, beleértve a kormányzó is, a saját részükre harácsoló árukat, butorokat és egyéb disztárgyakat már jóval előbb osztrák hazájukba juttatták. Ujvidéken érte őket a magyar forradalom napja. Remen báróból és Kerchnave vezérkari ezredesből, a két vérszomjas tigrisből ekkor gyáva nyúl lett. Valóságilag titokban szöktek meg Ujvidékről. Otthagyták a Dunán veszteglő, közel háromszáz megrakott uszályt a fosztogató tömeg marta-lékául. Ha nem szöknék meg és erélyes intézkedéssel őrséget állítot-tak volna a teherhajókra, megmen-tettek volna az ország részére sok százmilliónyi közvagyon.

Székely Dávid.

REINITZ BÉLA. Végre egy olyan kinevezés, aminek igaz szív-ből örülni lehet. Reinitz Bélát a közoktatásügyi minisztérium zene-ügyi előadójává nevezték ki. Nálá-nál rátermettebb, odaválóbb és ihletettebb férfit arra a helyre nem is találhattak volna. Reinitz Béla a legnagyobb zeneköltő- tehetségek közé tartozik, aki Ady Endre verseit zenésítette meg gyönyörűen, a nagy költőhöz kongeniális módon. Reinitz muzikája a legmélyebb és legeredetibb zene és valóban nagy kár, hogy idáig a megélhetés gond-jai meglehetősen korlátozták en-nek a nagyszerű tehetségnek igazi kibontakozását. A zeneügyek élére tehát valósággal rátermett Reinitz Béla, aki emellett eszményien tisztá-ta törekvésű és tisztességese szán-déku ember, akinek a kezében be-csületes és avatott kezekbe kerül az, amit rábízta. Mi, amellet,

hogyan őszintén örülünk Reinitz mé-tó elhelyezkedésének, a kormány-nak gratulálunk ehhez a szerencsés és mindenképpen rokonszenves vá-lasztáshoz.

Csapják el Nagy Béla rokkant kormánybiztost!

Dr. Nagy Béla kiváló buda-pesti orvost, az Iparegészségügy című szociális szaklap szerkesz-tőjét, a kormány rokkantügyi kormánybiztossá nevezte ki. Dr. Nagy Béla a háboruban mint ez-redorvos teljesített szolgálatot s mint ilyen, hosszú harctéri szol-gálat után a budapesti 4. tartalék kórház parancsnoka volt. Eb-ben a felelősségteljes, nehéz áll-lásban óriási eredményeket pro-dukált. Nagyarányu szociális működését honorálja mostani kinevezése.

Ez a kommuniké jelent meg a lapo-ban dr. Nagy Béla nevű uriember kom-mánybiztosi kinevezéséről. Rögtön hozzá kell tennünk, hogy ebből a hírből egy sor sem felel meg a valóságnak. Dr. Nagy Béla először is nem budapesti orvos, hanem egész életében vidéki gazdálkodó volt, aki valamikor régen szerzett ugyan orvosi diplomát, de már teljesen kijött a praxisból. Az „Iparegészségügy” című újság nem szociális szaklap, hanem egy orvosi vicclap, amelyet az orvosok csak akkor vesznek a kezükbe, ha nevetni akarnak. Harctéri szolgálata-nak hosszúságáról is lehetne éppen csö-vegni. Csak egy igaz, hogy felelősségteljes, nehéz állásában óriási eredménye-ket produkált: igen, beteg katonák har-cterre való kioldozása körül. Röviden szólva, gyalázatos fenevad volt dr. Nagy Béla barátjával, Zangen aktív huszárfő-hadnaggyal együtt. Nagy Béla volt a kórház helyettes orvosi parancsnoka, de lassankint egészen magához kaparintotta a vezetést. Tőle és a katonai parancs-noktól, Zangen főhadnaggytól, aki civil-ben az urlovasi pályán arat babérokat, úgy félték a beteg katonákat, mint az ördögtől. Ezek az urak képesek voltak arra,

ha egy betegnek nem tetszett az orra, hogy azt minden orvosi lelet ellenére bevonaltatták csapattához. A kórházban beosztott szakorvosok többször kezdeményezték mozgalmat a két embergyilkos fenevad ellen, de humanus törekvésük Nagy és társa jó összeköttetésein mindig hajótörést szenvedett. A harmadik osztály vezető orvosa, K. Gy. ezredorvos azonban egy ízben felebbvalóját és parancsnokát, Nagy Béla doktort olyan gorombán utasította ki osztályáról illetéktelen beavatkozása miatt, hogy a helyettes parancsnok ur nem is merte többé lábát ebbe az osztályra betenni.

Nagy Béla rekordot ért el az orvosi lelkiismeretlenség körül és személyes okokból minden gazságra képes volt. Zangen főhadnagy ur egy ízben szemet vetett egy csinos ápolónőre, H. J. kissasszonyra, aki azonban nem viszonzotta a főhadnagy ur érzelmeit, hanem szabad idejében inkább L. O. 38-as gyalogezredbeli önkéntessel sétálgatott a kórház udvarán. A főhadnagy ur bosszút esküdött szerencsétlen vetélytársa ellen és bosszújának végrehajtásában természetesen tevékeny segítőtársa volt Nagy doktor, aki felhasználva a harmadik osztály vezető orvosának távollétét, sietve bevonaltatta az önkéntest czeredéhez. E sorok íróját, miután az egyik osztályorvos megállapította tüdőcsucshurutját és jobb oldali mellhártyagyulladását, fedeztetel küldte át a katonai rendőrséghez, hol ott erre semmi parancsa nem volt, csak azért, mert megtudta, hogy pacifista propagandában szerepelt. Általában újságírókhoz és művészekhez mindig a legkegyetlenebb volt Nagy ezredorvos, annak ellenére, hogy délutánjait állandóan az *Otthon Írók és Hírlapírók Körében* tölti, szorgalmasan dörgölődve az újságírókhoz.

Ha valakit nem volt szabad a rokantságügyek kormánybiztosává kinevezni, az épen Nagy Béla doktor volt. És ha már egyszer kinevezték, akkor ne mulasszák el a kitűnő alkalmat: csapják el azonnal!

Szemere Pál.

MI LESZ MÁR KAROLYI IMRÉVEL? Károlyi Imre gróf, a közismert bankspekuláns és hadseregszállító, tudvalevően arcátlanul megtámadta volt Károlyi Mihály gróft, aki persze akkor még nem volt miniszterelnök, de legenda elszántsággal és tisztességgel harcolt a békeért és demokráciáért. Károlyi Imre egy képzelhetetlenül ronda nyíllevelben lehazsárolta és összevissza

súrtogatta Károlyi Mihály gróft. A régi rend urai, Tisza István, Károly király és a többi vérszomjas zsarnok, persze Károlyi Imre mellé állott és szövetkezve Vázsonyival, Konstennel és egyéb német ügynökökkel tovább üldözték Károlyi Mihályt. Ugy tudjuk, hogy Károlyi Mihály bepörölte az abnormálisan osztoba tökfilkót, aki ellene azt a buta levelet elrikkantotta. Kíváncsiak vagyunk rá, hogy mikor kerül már végre ez az ügy megfelelő fórumok elé, a bíróság elé. Ez az ügy ugyanis Károlyi Mihálynak nem magánügye, hanem közügy. Nincsen tehát joga Károlyi Mihálynak nagylelkűen megbocsátania, hanem most már gyorsan végig kell csinálni ezt az ügyet és ezt a bankár-gróft, aki különben is milliókat szerzett a háborúban, annak rendje és módja szerint be kell csukni piszkos rágalmalért. Elég volt már a huza-vonából és nyomatkosan követeljük, hogy tűzzék ki már végre Károlyi Imre ronda rágalmazási pörében a főfárgyalást. A legfőbb ideje már!

A budapesti büntető törvényszék vizsgálóbírójától. A magyar népköztársaság nevében! A budapesti büntető törvényszék a büntett feldicsérése miatt Göndör Ferenc ellen folyamatban levő büntperben következőleg végzett: A bünvádi eljárást a Bp. 128. §-a alapján megszüntetem. „Az Ember” című politikai hetilap f. évi október hó 22-iki keltezzel kiadott 4. számát a lefoglalás alól feloldom. Göndör Ferencet fölhim, hogy a lap lefoglalt példányait az államügyészség letétbivalatában 8 nap alatt vegye át, mert különben azok meg fognak semmisíttetni. Indokok: A bíróság határozata az államügyészség védelejtének törvényes folyamánya. Budapest, 1918. november hó 25. napján. Dr. Margalits Ede sk., vizsgálóbíró.

Felölös szerkesztő és kiadó: Göndör Ferenc. Szerkesztőség: IV. ker., Királyi Pál-utca 14. Kiadóhivatal: VI. ker., Izabella-utca 65. Telefon: Szerkesztőség József 68—86; Kiadóhivatali telefon 26—87. Megjelenik minden kedden. Az Ember előfizetési ára: egy évre 50 korona, félévre 25 korona, negyedévre 12 korona 50 fillér. Egyes szám ára 1 korona.

OMNIA

mozgóképfilm-színház

VIII., József-körút 31.

Hétfőtől vasárnapig, dec. 2-től 8-ig

Beránia hercegnője

Dráma 5 felvonásban,
azonkívül:

A szenvedély rabjai

Legyen világhíresség! 1. rész. Kulturális 4 felvonásban.

ROYAL-APOLLO

Bírodások hétköznap 5 és 9 órakor

Hétfőtől vasárnapig, dec. 2-től 8-ig Clara Wieth és Carlo Wieth fellépével. — A diadalmas asszony, színmű 4 felvonásban, azonkívül: Prof. Nick Fantom legújabb kalandja: Nincs tovább! Rejtélyes történet 4 felvonásban, a térszerepekben: Max Landa és Leopoldine Constantín.

FŐVÁROSI ORFEUM

Budapest, VI., Nagymező-utca 17. szám.

Igazgató: Keleti és Ribner. Telefon 3-17

A decemberi nagy műsor: **A fekete csoda** című bohézat Hess és Trojanowsky klasszikus táncai és a gazdag variété műsor. — Kezdeté 7 órakor.

Hamis fogsorokat és filmhulladékot

minden mennyiségben vessek.

GROSS ANTAL,
BUDAPEST, VIII., JOZSEF-KÖRUT 23. SZÁM

ROYAL-ORFEUM

VII., ERZSÉBET-KÖRUT 31.

Esti előadás 8 órakor, délutáni 1/4-8-kor kezdődik.

SÖRKABARÉ kezdete 1/8-kor

ANDRÁSSY-KÁVÉHÁZ

VII., Aréna-ut 78. (Damjanich-n. sarok.)
Bachmann hangversenyek, zenekarával minden délután és este hangversenyek.

Ladányi és Dénes kávék

FELTALÁLÓK UTMUTATÓJA nélkülözhetetlen.

Díjtalanul küldi Áron és Molnár szabadalmi iroda, VIII., Budapest, József-körút 9.

Diana crême
Diana puder

3 és 6 koronás
dobozokban

Mindenütt kapható!

TÉLIKERT

NAGYMÉZŐ-U. 22-24. TELEFON: 167-25

Kuba gyöngye

a legnagyobb sikerű variété oporétt —
AMADON a diaboló-hős, 2 Rossay excentrikusok és a pazar decemberi műsor. —
Kezdeté este 7 órakor.

„Ujságüzem” könyvkiadó és nyomda Rt. Budapest.